

A szegedi egyetemisták félelem nélkül követelték a szabadságot

Ez a tartalom archív! A cikkben szereplő információk a megjelenés óta megváltozhattak.

Megjelent: 2017.10.16. 06:50

Szerző: **Tóth Marcell**

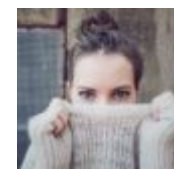

61 évvel ezelőtt Kiss Tamás és hallgatótársai a MEFESZ első gyűlésén vitatták meg követeléseiket. Egy kérdésben mindenki egyetértett: a diktatúra helyett szabadságot kívántak. 1956 indítószövegének egyik főszereplőjével nemcsak a bölcsészkar épületében lezajlott eseményekről beszéltünk, hanem egyben annak következményeiről: egy nyolc évtized nyomait viselő arc vonalait is meg kívántuk mutatni.

1956. október 16-án alakult meg Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetsége (MEFESZ) Szegeden, amelynek [12 pontja](#) néhány nappal később fenekestül felforgatta az ország más városaiban található egyetemek életét is, egyben közvetve hozzájárult a forradalom kirobbanásához. A szervezet egyik megalapítója, *Kiss Tamás* ma is köztünk él, s örömmel mesélt lapunknak nemcsak az akkori eseményekről, hanem életének későbbi fordulópontjairól is.

„Amikor tudomást szereztünk arról, hogy az orosz nyelv oktatásának fakultatívvá tétele érdekében lehetne sztrájkolni, azaz kihagyni az órákat, akkor *Lejtényi András*sal két ötlet jutott eszünkbe. Az egyik az volt, hogy nemcsak ezzel vagyunk elégedetlenek, hanem más kérdésekkel is, így a marxizmus-leninizmus tanításával, a szállással, ahogy ma mondanák, tanulmányi és szociális problémákat találtunk. A másik – ami emlékeim szerint nekem jutott eszembe -, hogy a sztrájk nem célravezető, próbáljunk meg elindítani egy szervező munkát,

FRISS NÉPSZERŰ VI

HÍRZÓNA 2018.01.09

Kiderült, hol élnek a legmagyar nők!

HÍRZÓNA 2018.01.09

Gyengült a forint

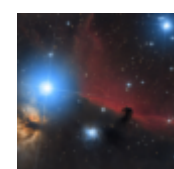
HÍRZÓNA 2018.01.09

Lázár: Magyarország ké hozzájárulását az EU költségvetéséhez

HÍRZÓNA 2018.01.08

Meghosszabbították az Középkolai Probléma Verseny jelentkezési ha

HÍRZÓNA 2018.01.08

A szegedi fotósé a hóna asztrófotója

hosszú léte egy diák érdekvédelmi szervezetet, olyat, mint ma a hallgatói önkormányzat. Ez lett a MEFESZ” – fogalmazott Kiss Tamás. Még aznap este elszaladtak Lejtényi barátaihoz, s mindenki lelkesen fogadta az elképzelést, hogy harcoljanak a saját érdekeikért. Kiderült a következő néhány napban, hogy szinte nincs ellenzője az ötletnek – leszámítva természetesen a kommunista diktatúra szervezetét, a Dolgozó Ifjúság Szövetségét (DISZ).

„Az egyetemi párt- és DISZ-bizottság a besúgóhálózaton keresztül azonnal értesült, hogy valamit terveznek a hallgatók. Ezért kitalálták, hogy október 16-ára összehívják egy gyűlést, ahol elmagyarázzák, amennyiben valami problémájuk van a hallgatóknak, akkor forduljanak a DISZ-hez, vagy a Párthoz, s az majd megoldja” – mesélte a forradalmár. Bár figyelmeztették őket a kommunisták, hogy állítsák le a MEFESZ szervezését, ők erre nem voltak hajlandóak. A DISZ-esek késve érkeztek meg a Bölcsészettudományi Kar Auditórium Maximumába, ezért egyszerűen Kissék átvették az elnökség helyét a hosszú tanári asztalnál. A terem teljesen megtelt hallgatókkal, érdeklődőkkel.

Kétharmad: így vált a MEFESZ politikai célok megfogalmazójává

„Megkérdeztük: egyetértene az azzal, hogy szervezetet csináljunk? Ezután, lelkesen és egyöntetűen megszavaztuk, hogy megalakítjuk a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét” – így Kiss Tamás. Sorra vették, hogy mit „tűzzenek a zászlajukra”, a hallgatóság adta az ötleteket. Az első politikai követelés elhangzása után egy másik hozzászóló arra hívta fel a figyelmet, hogy ő nem ért egyet, ha az egyetemi, tanulmányi kérdéseken kívül mással is foglalkoznak, mert ez csak bajt okozhat.

„Levezető elnökként azt javasoltam, szavazzunk a kérdésről: ki ért vele egyet, hogy politikai célkitűzéseket is felvállaljon a MEFESZ? A kétharmados többség mellette szavazott, néhányan pedig ellene. Demokratákként, elfogadva az akaratot, bejelentettük, hogy politikai kérdésekkel is foglalkozunk” – emlékezett vissza az egykori joghallgató. Kiss Tamás szerint

*-*közös volt az egyetemistákban, hogy származástól függetlenül rengeteg problémát hoztak otthonról, érezték a Rákosi-diktatúra elnyomását, a feszültséget, a félelmet.

Ő sem gondolkodott másképpen, számára is szimpatikus követelés volt a szabad, demokratikus választások bevezetése, vagy a szovjet csapatok kivonásának elérése. 61 év távlatából úgy érzi, inkább a szervezők álltak a hallgatók mellé – ekkor érezte először úgy, hogy ez egy veszélyes pálya, hiszen a hatalom erős volt, senki nem számított változásra.

„Figyelmeztetett is egy-két ismerősöm, de a válaszom a következő volt: ha már elindítottam egy folyamatot, akkor nem hagyhatom ott a többieket, végig kell csinálnom. Lelkessé váltam. Ha valaki meghallgatja a huszadikai gyűlés rádiós hangfelvételét, akkor feltűnik neki, hogy milyen kemény hangon olvastam fel a követeléseinket a szabad demokratikus választásokról, az elmúlt időszak bűnöseinek felelősségre vonásáról. Nem a félelem, hanem a határozottság hallatszik” – mesélte a 61 évvel ezelőtti pillanatokról Kiss Tamás.

Nem akartak forradalmat csinálni

Azonban rájöttek, kevés, ha csak Szegeden cselekednek, meg kell szólítani az ország összes egyetemistáját, főiskolását, ezért küldték el a csatlakozásra szólító felhívásokat. 22-én szinte minden egyetemi központban csatlakoztak a MEFESZ-hez, s ők is megfogalmazták a szegedihez hasonló követeléseiket, amelyekben szintén nem csak a felsőoktatásban tanulók igényei jelentek meg. Kiss Tamás szerint ez nem meglepő, hiszen a magyar társadalom nehezen viselte el a szovjet megszállást, a diktatúrát, a szegénységet, a kitelepítést, Recsket, mindenhol megjelent az elnyomás.

-„Felvállaltuk a követeléseket, de nem azért, hogy ebből forradalom legyen. Eszünk ágába nem volt ilyet csinálni.

A műegyetemisták sem akartak mást a rádióhoz vonulva, csak azt, olvassák be pontjaikat, hogy az ország tudomást szerezzen arról, mit követel az egyetemi hallgatóság” – fogalmazott a MEFESZ-alapító. A következő napon már a szovjet harckocsik is megjelentek az utcákon.

Egyetemi fegyelmi tárgyalás helyett börtönévek

A forradalom leverését követően Kiss Tamás – barátjával, Lejtényi Andrással ellentétben – úgy döntött itthon marad, nem hagyja el az országot.

-„Eredetileg ő sem akart menni. Mikor hazatért Tatabányára, akkor az édesanyjának elmesélte, hogy miben vett részt. Az anyukája – ha úgy tetszik – nagyon okosan elvitte a határra, s „kilökte” őt”

– mondta. Vele ellentétben azonban Kiss Tamás december közepéig Szegeden maradt, majd hazatért Balatonedericsre. Január közepén ugyan elindult a nyugati határnál élő rokonához, de ő arról tájékoztatta, nehéz már átkelni, sok a bizonytalanság. Elkésett.

„Arra jutottam, hogy nem követtem el súlyos bűnt, hiszen nem öltem meg senkit, nem robbantottam. Meghúszom magamat pár hónapig, s valahogy elrendeződik ez az egész” – fogalmazott. Már az év elejétől keresték a hatóságok, de ő különböző rokonoknál töltött egy-egy hetet a Dunántúlon. A tavasz folyamán értesítést kapott arról, hogy májusban fegyelmi tárgyalása lesz az egyetemen, jelenjen meg. Azt gondolta, eltiltják egy-két évre, maximum kirúgják az intézményből a tárgyalást követően, így elment Szegedre. Azonban nem vehetett részt soha a tárgyaláson, már az utcán elfogták. Elsőfokú ítéletben nyolc évet kapott, másodfokon ötöt. 1960-ban szabadult Vácról.

Nem kérte a kalauz tőlük jegyet

Ma egyre több médium ír arról, hogy a börtönben töltött évek után hova vezet útja a rabságból szabadulónak, Makk Károly Szerelem című alkotása is híven dolgozza fel a politikai okokból börtönbe zárt szabadulását. A SZEGEDma kíváncsi volt arra, hogy miként élte meg e pillanatokat Kiss Tamás.

„Kivittek minket egy rabszállító autóval egy kis vasútállomásra, pontosan akkorra, mikor érkezett a vonat. Felszálltunk. Messziről látszott rólunk, hogy börtönből jöttünk, koszos ruha volt rajtunk, arcunk sápadt, tekintetünk beesett. A kalauz nem kért tőlünk jegyet” – emlékezett vissza. Ezt követően a Déli Pályaudvarra ment, ott már vett jegyet, s Balatonedericsre utazott. Hazaérkezve azt kérte szüleitől, hogy pár hónapig maradjon otthon, ne kelljen dolgoznia,

-„mert megviselte az embert az a három év, amikor nem láthatta a kék eget, s nem odament, ahova akart”.

Egy szerencsés véletlen segítségével válhatott jogásszá

Egy évig Győrben, a vagongyárban dolgozott, majd miután rengeteg barátja Budapesten élt, így odaköltözött, Kőbányán lett raktári segédmunkás a szerszámgépgyárban. Későbbi feleségével megismerkedése után Balassagyarmatra ment, ahol csak nehezen kapott munkát. Múltja ellenére mégis megengedték neki, hogy befejezze a jogi egyetemet.

„Érdekes történet vezetett idáig. A büntetési tételek között szerepelt, hogy tíz évre eltiltanak a közügyektől. Amikor ez letelt, akkor ismerőseim azt tanácsolták, hogy kezdjem el az egyetemet. Írtam az ELTE vezetésének, s legnagyobb öröömre azt a választ kaptam: folytathatom a tanulmányaimat levelező tagozaton, de előlről kell kezdenem mindent” – mesélte. Az egyetemi évek alatt derült ki, hogy az erősen kommunista rektor szabadságát töltötte, mikor a kérvénye beérkezett, s a nála megértőbb helyettese elfogadta a jelentkezését. Végül szerencséjének és akaratának köszönhetően a munka mellett „cum laude” végezte el az egyetemet.

*-*Ma már más szelek fújnak. Kiss Tamás 83 évesen azonban újból ott lesz ma, ahol 61 éve, hangjában félelem nélkül olvasta fel a MEFESZ követeléseit.